

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 154.4:351.745.5+158

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ КОМУНІКАТИВНОГО КОМПОНЕНТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКА ОВС

Д.О. Александров

*професор кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент, полковник міліції*

У статті розкрито фактори, які визначають успішність реалізації комунікативного компонента діяльності працівника правоохоронної діяльності. Статтю присвячено актуальній проблемі аналізу особистості правоохоронця в контексті психологічного змісту правоохоронної діяльності, який відображає засади діяльнісного підходу в психології. Метою теоретичного аналізу є з'ясування специфіки співвіднесення діяльнісного та особистісного підходів до вивчення особистості працівника ОВС на засадах психологічного детермінізму.

Ключові слова: детермінізм, особистість, діяльність, працівник органів внутрішніх справ, компоненти правоохоронної діяльності.

В статье раскрыты факторы, которые определяют успешность реализации коммуникативного компонента деятельности сотрудника правоохранительной деятельности. Статья посвящена актуальной проблеме анализа личности сотрудника органов внутренних дел в контексте психологического содержания правоохранительной деятельности, который отражает принципы деятельностного подхода психологии. Целью теоретического анализа является выяснение специфики соотношения деятельностного и личностного подходов к изучению личности сотрудника ОВД на основе психологического детерминизма.

Ключевые слова: детерминизм, личность, деятельность, сотрудник органов внутренних дел, компоненты правоохранительной деятельности.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Специфічний характер правоохоронної діяльності позначається на індивідуально-психологічних характеристиках особистості фахівця, що й визначає необхідність її наукового дослідження. Потребують розкриття фактори, які визначають успішність реалізації комунікативного компонента правоохоронної діяльності. Адже організація психологічного супроводу службової діяльності в сучасних умовах потребує ретельних наукових досліджень самої особистості працівника ОВС на засадах особистісного та діяльнісного підходів психології.

Проблема дослідження основних компонентів правоохоронної діяльності активно розроблялася починаючи з 70-х років ХХ століття (М.В. Андреев, В.Г. Андросюк, В.Л. Васильєв, А.В. Дулов, В.О. Коновалова, Ю.В. Чуфаровський, Л.І. Казміренко, М.В. Костицький, А.І. Папкін та ін.). Разом із тим, ще недостатньо уваги приділяється комплексному емпіричному дослідженню взаємозв'язків комунікативності як індивідуально-психологічної якості працівника ОВС і одного з базових чинників успішної реалізації комунікативного компонента правоохоронної діяльності, з провідними особистісними характеристиками, що визначають загальну готовність до умов службової діяльності.

Метою статті є аналіз взаємозв'язків професійної комунікативності працівника ОВС як базового чинника успішної реалізації комунікативного виду правоохоронної діяльності, з провідними особистісними характеристиками, що визначають загальну готовність до умов службової діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ

Так, при аналізі системи форм правоохоронної діяльності, Дулов А.В. виділяє: пізнавальну, конструктивну, комунікативну, виховну та організаційну. При цьому, наголошує він, кожен з цих компонентів загальної структури може входити й до психологічної структури інших видів діяльності і виступати самостійно чи у взаємозв'язку із іншими, або ж взагалі у якості допоміжного компонента [1, 44]. Продовжуючи концепцію Дулова А.В., вітчизняні представники школи юридичної психології (Казміренко Л.І., Андросюк В.Г., Юхновець Г.О. та ін.) пропонують дещо змінений перелік компонентів правоохоронної діяльності, розділивши їх на дві групи: основні та допоміжні. До основних автори відносять: пізнавальну, комунікативну, організаційну та конструктивну діяльність; а до допоміжних – профілактичну та засвідчувальну [2, 128]. Відтак, метою нашого емпіричного дослідження стає докладний аналіз особистісних детермінант успішної реалізації комунікативної форми правоохоронної діяльності.

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для дослідження цієї проблеми був підібраний діагностичний інструментарій та складена система методик, зокрема: поліфакторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла; тест-опитувальник Г. Айзенка (ЕРІ) для визначення екстра-, інтроверсії та нейротизму; опитувальник Кокошкаррової для визначення схильності до невротичних розладів; тест Міні-мульти ММРІ для дослідження можливих психологічних

аномалій, що виникають унаслідок професійної дезадаптації; методика для виявлення проявів агресії Басса-Дарки. Для діагностики комунікативних психологічних установок ми використали відповідну методикою В.В. Бойка; для діагностики особливостей стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях – методикою К. Томаса; для діагностики особливостей компонентів інтелектуальної сфери нами використовувалась методика Р. Амтхауера; для діагностики системи Я-образів у структурі соціальних міжособистісних відносин – тест Т. Лірі; для визначення нервово-психічної стійкості та ризику дезадаптації у стресі – методика «Прогноз»; для діагностики особливостей соціальної адаптації нами використовувався багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (МЛЮ-АМ) А.Г. Маклакова-С.В. Чермяніна; для дослідження ставлень до самого себе – методики дослідження самовідношень (МИС) С.Р. Панталеєва. У дослідженні брали участь 518 працівників органів внутрішніх справ зі стажем понад три роки.

Виходячи зі структури правоохоронної діяльності, ракурсом нашого емпіричного дослідження стає визначення провідних психологічних детермінант професійної комунікативності правоохоронця. Перш за все визначимо провідний показник, стосовно якого буде проводитися математико-статистичне вивчення психологічних чинників. В нашому розпорядженні для цієї мети є шкала комунікативності методикою МЛЮ-АМ, шкала А методикою Кеттелла, методика комунікативної установки Бойка і, певним чином, сюди можна віднести показник екстраверсії методикою Айзенка. Разом із тим, шкала А за методикою Кеттелла визначається тільки шістьма питаннями, що замало для результативності. Методика Бойко визначає лише негативні установки, тому також не повною мірою відповідає завданням нашого дослідження. Шкала ж екстраверсії Айзенка опосередковано стосується комунікативності, адже екстравертованість є ширшим поняттям, яке також включає прояви зовнішньої активності індивіда. Відтак, для аналізу доцільно відштовхуватися від показника комунікативності МЛЮ-АМ, середнє значення якого дорівнює 12 балам, що вказує на високий розвиток якості (нагадаємо, що за цією методикою зростання показника визначається зниженням його балового значення).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Розпочнемо зі співвіднесення показника комунікативності із загальним показником готовності особистості до діяльності у психологічно напружених умовах службової діяльності за методикою «Прогноз». На підставі математико-статистичної обробки було з'ясовано, що між цими двома показниками наявна вагома позитивна кореляція (0,3367). Виходячи з того, що методика «Прогноз» на підставі аналізу нервово-психологічної стійкості визначає стресостійкість та адаптивність, звернемося до цих параметрів за методикою МЛЮ-АМ, яка містить також окремі шкали саме адаптивності, нервово-психологічної стійкості та нормативності поведінки. Отже, нами були одержані вагомні позитивні кореляції по всіх трьох показниках, а саме: адаптивні здібності (0,3627), нервово-психічна стійкість (0,2931) та нормативність поведінки (0,1349). З цього можна зробити висновок, що професійна комунікативність співробітника в першу чергу взаємопов'язана із професійною адаптивністю. Цей факт можна тлумачити як те, що комунікативна взаємодія в оперативно-службовій діяльності має специфічний характер, починаючи від багаторольової поведінки і закінчуючи маніпулятивним змістом професійного спілкування. Саме тому високі адаптаційні здібності визначають якість пристосування працівника до особливостей професійної комунікативної діяльності. І навпаки, високі показники професійної комунікативності визначають розвиненість адаптаційного потенціалу.

Те ж саме стосується й взаємозв'язку професійної комунікативності із нервово-психічною стійкістю працівника ОВС, про що вже йшлося при аналізі показників за методикою «Прогноз». Аналогічна ситуація наявна і в третьому випадку взаємозв'язку професійної комунікативності із нормативністю поведінки працівника ОВС. Позитивна кореляція вказує на те, що характер більшості ситуацій професійної комунікації в службовій діяльності передбачає досить високі вимоги до нормативності поведінки працівника. Адже саме такий стиль взаємодії постійно межує із ризиком перевищення меж владних повноважень та порушення норм законодавства. Отже, професійна комунікативна діяльність співробітника визначається виявленням нами зв'язком із показником нормативності поведінки.

Варто зауважити, що ці зв'язки показників комунікативності та методикою МЛЮ-АМ підтверджуються аналогічною кореляційною залежністю шкали А методикою Кеттелла і являють відповідні зворотні значущі кореляції: адаптивні здібності (-0,1732), нервово-психічна стійкість (-0,1812) та нормативність поведінки (-0,1185).

Тепер варто звернутися до провідних індивідуально-психологічних детермінант комунікативності працівника ОВС, для чого проаналізуємо результати поліфакторної методикою Кеттелла, за якою кореляційні зв'язки зафіксовані із шістьма факторами, які ми наведемо по низхідній відносно їхньої значущості. Найбільший кореляційний зв'язок комунікативності спостерігається з показником шкали Q2 (0,2575). Це вказує на те, що в міру зростання комунікативності спостерігається відповідна зорієнтованість працівника на пріоритетні цінності референтної групи, якою є в нашому випадку правоохоронна система. Формується прагнення до сумісної роботи та колегіального прийняття рішень і соціальне схвалення власної роботи. Така спрямованість поліпшує внутрішньогрупову взаємодію, коли інтереси окремого працівника підпорядковані спільним цілям підрозділу ОВС.

Наступний зв'язок показника комунікативності нами виявлений із фактором G (-0,2486), зворотний характер якого визначає обумовленість професійної комунікативності нормативністю поведінки, що нами вже розкривалося при аналізі аналогічного показника за методикою МЛО-АМ.

Далі можна назвати таку значущу характеристику, як фактор F (0,2109), зворотне значення кореляції з яким вказує на експресивний характер професійної комунікативності з об'єктами професійної взаємодії. Яскраво насичений динамічний характер різнопланового та багаторольового спілкування співробітника не може бути одноманітно стриманим. Тому закономірним є те, що професійна комунікативність супроводжується емоційним забарвленням, легкістю налагодження контактної взаємодії з різними категоріями населення та динамічністю спілкування. У працівника проявляється енергійність та певна експансивність, що дозволяє йому прямо чи завуальовано домінувати в процесі професійної взаємодії.

Четвертим фактором, який виявив кореляційний зв'язок із професійною комунікативністю, є показник шкали O (0,1783), який, маючи позитивну кореляцію, вказує на те, що комунікативність співробітника безпосередньо пов'язана із достатнім рівнем розвитку впевненості в собі та своїх можливостях. Часто працівник ОВС вимушений не тільки долати опір опонента, але й протидіяти тиску з його боку, тому набуває значення впевненість у собі, холоднокрівність та високий вольовий самоконтроль.

Аналізуючи наступний взаємозв'язок показника комунікативності, слід відзначити особливий статус фактора I (-0,1543). Як випливає із зворотного характеру кореляційного зв'язку, розвинена професійна комунікативність передбачає достатній рівень розвитку чуйності та емпатійності. З одного боку, здатність до розуміння психологічного стану співрозмовника надає можливість співробітнику ОВС підтримувати психологічний контакт з людьми та відчувати необхідність надання їм допомоги та належного захисту. З іншого ж боку, здатність до емпатії дозволяє розуміти внутрішні приховані стани об'єкта взаємодії, розпізнавати його сильні та слабкі сторони, і, відповідно до цього обирати найдоцільнішу тактику контактної взаємодії при виконанні службових завдань.

Останній фактор, який виявив кореляційний зв'язок із показником комунікативності працівника ОВС, став показник шкали Q1 (0,1498). Будучи позитивним за своєю спрямованістю, цей фактор вказує на певний консервативний характер комунікативної діяльності працівника ОВС. З цього випливає, що його взаємодія чітко регламентована правовими та внутрішніми моральними принципами, яких дотримується працівник. Також це визначає стійкість до традиційних труднощів, які супроводжують службову діяльність протягом всього терміну служби. Безперечною ознакою є й чітка впевненість працівника у власні принципи та переконання, що дозволяє йому легше визначитися в ситуаціях прийняття складних виборів чи відповідальних рішень, якими насичена професійна комунікативна діяльність.

Виходячи із того, що професійна комунікативна діяльність реалізується в міжособистісній взаємодії правоохоронця із об'єктами професійної діяльності, слід розглянути зв'язок показника комунікативності працівника ОВС із типом міжособистісних стосунків за методикою Лірі. За результатами аналізу самооцінки працівниками власного образу Я-реального було виявлено наступні вагомні кореляції із рівнем комунікативності: показників: підлеглості (0,2546), залежності (0,2333), підозрілості (0,2049), авторитарності (-0,1318) та дружності (0,1019). Аналізуючи наявну тенденцію, можна констатувати зв'язки комунікативності із внутрішнім уявленням співробітника про власні особливості міжособистісної взаємодії.

Маючи позитивний кореляційний зв'язок із комунікативністю, схильність до підлеглості співробітника у процесі організації взаємодії із об'єктами професійної діяльності має тенденцію до суттєвого зниження. Це зумовлене тим, що для досягнення мети та налагодження якісного контакту працівник має займати явну чи замасковану, проте все ж домінуючу позицію. Саме від його ініціативи залежить успіх та результативність комунікативної діяльності. Відтак, несхильність до підлеглості є однією з важливих умов організації та управління взаємодією, спрямованою на реалізацію чітко визначених професійно значущих цілей.

Аналогічна ситуація спостерігається й з показником залежності, який також має пряму кореляцію із комунікативністю правоохоронця. Така тенденція визначає відповідне зростання незалежності в процесі організації комунікативної взаємодії з об'єктами професійної діяльності. Це особливо важливо для подолання опору чи протидії з боку криміналітету для досягнення професійно значущого результату. Адже співробітник не повинен потрапляти під зовнішні впливи чи залежність, а навпаки, тримати процес управління цілеспрямованою взаємодією під власним контролем.

Це підтверджує й зворотний зв'язок комунікативності правоохоронця із показником авторитарності, що демонструє поступове зростання домінантності та самостійності в процесі побудови та розвитку контактної взаємодії з об'єктами професійної діяльності.

Позитивна кореляція із показником підозрілості вказує на те, що в міру розвитку комунікативності підозрілість знижується. Звісно, це можна пояснити набуттям професійного досвіду, що зменшує внутрішню напругу та тотальну недовіру, однак у разі зниження пильності недостатня підозрілість може являти загрозу для самого працівника, ставши проявом необачності. Проте така загроза поки на набуває загрозливого рівня, адже не можна також не звернути увагу на позитивний кореляційний зв'язок комунікативності із дружністю. Подібний зв'язок, навіть на тлі зменшення підозрілості, вказує на сторожке та дещо дистанційоване ставлення до оточуючих із остереженням безпідставної та безоглядної тотальної широкій дружності в процесі професійної взаємодії. Тому в сукупності навіть ці два показники нормально вкладаються в схему ефективної комунікативної діяльності правоохоронця.

Доречно зазначити, що в контексті зменшення агресивності досить ілюстративним буде результат кореляційного зв'язку комунікативності із провідними формами агресії за методикою Басса-Дарки, згідно з якими співробітник поступово відмовляється від схильності до фізичних проявів агресії на користь менш небезпечних методів впливу, як-то: опосередкована чи вербальна, яка взагалі стає провідною в міру розвитку комунікативного досвіду взаємодії (-0,1333).

Отже, становлення професійного комунікативного потенціалу зменшує внутрішню незадоволеність та напруженість. Ілюструючи це, слід звернутися до аналізу провідних показників індивідуальної самооцінки за методикою МДС (МИС). На основі проведеного математико-статистичного аналізу можна побачити наступні тенденції внутрішньої самооцінки залежно від розвитку комунікативності.

Показник самовпевненості (-0,2796) має зворотну кореляцію, з чого випливає, що в міру зростання професійної комунікативності відбувається поступове підвищення впевненості працівника ОВС у собі та своїй силі. Аналогічна динаміка наявна й за показником самокерівництва (-0,1510), що також демонструє поступове набуття інтернальності та здатності до самовладання в будь-яких складних ситуаціях комунікативної взаємодії. У міру зростання досвіду та становлення працівника як професіонала зростає й прагнення до певного самоствердження, що спонукає поступове зростання позиціонованого оточуючим демонстративного самостварення (-0,2258). В такому разі, обираючи ту або іншу рольову поведінку, співробітник впевнено керує тими образами, які позиціонує для досягнення найбільш доцільного результату при виконанні конкретних службових завдань. Одночасно зі збільшенням впевненості у собі як професіоналі виникає й прагнення до усвідомлення власної цінності та самоповаги, що проявляється у зворотному кореляційному зв'язку із показником самоприв'язаності (-0,1977).

Схильність до самозвинувачень та внутрішньої конфліктності через побоювання помилкових дій поступово зменшується, на що вказують прямі зв'язки із показниками самозвинувачення (0,2622) та конфліктності (0,3382).

Доцільно це також підтвердити результатами дослідження кореляційного взаємозв'язку рівня розвитку комунікативності із показником образливості за методикою Басса-Дарки, який має позитивну кореляцію (0,2189) і вказує на поступове зниження образливості як непродуктивної форми реагування на несприятливі ситуації професійної взаємодії саме в міру розвитку професійного досвіду комунікативної діяльності.

При виконанні складних службових завдань особливого значення набувають стратегії конфліктної взаємодії, які обирає працівник, для чого проаналізуємо взаємозв'язки показників комунікативності із певними стратегіями взаємодії за методикою Томаса. З п'яти провідних стратегій, як не дивно, провідну роль набуває стратегія пристосування (-0,2946). Слід відзначити, що паралельно спостерігається зниження використання працівником стратегії уникнення (0,1900) та компромісу (0,1587), які мають позитивні кореляційні зв'язки. Зважаючи на специфіку організації та здійснення професійної взаємодії, яка може мати прихований (конспіративний) характер, працівник поступово формує схильність до маскуваності справжньої ролі чи сфери професійних інтересів заради зниження пильності та нейтралізації підозр з боку об'єкта взаємодії. Тому пряме суперництво не є дієвим в більшості випадків, адже окрім загострення конфліктної протидії не надає жодного результату. Стратегія співробітництва з опонентом також досить мало ймовірна, адже передбачає щире взаємне зацікавлення обох сторін у спільному досягненні успіху у взаємодії. Компроміс, у свою чергу, є лише крайньою мірою досягнення часткового результату шляхом взаємних поступок, що так само є небажаним для співробітника, який зорієнтований на повну перемогу закону над інтересами правопорушника. Уникнення ж взагалі для нього є неприйнятною стратегією з двох причин: по-перше, сама правоохоронна діяльність спрямована на активний конфлікт з кримінальним середовищем, і тому уникнути такої взаємодії принципово неможливо, а по-друге, навіть у процесі безпосередньої комунікативної взаємодії правоохоронець не хоче втрачати ініціативу і тому не може широко застосовувати без крайньої необхідності подібну пасивну тактику. Стратегія ж підлаштування дає можливість створити в об'єкта взаємодії найбільш вигідний рольовий образ і досягнути завдяки цьому значущого результату для швидкого та якісного розв'язання (чи нейтралізації) конфліктних ситуацій службової діяльності.

Що ж до провідних комунікативних установок, то нами був проведений аналіз кореляційних зв'язків розвитку комунікативності із відповідними показниками за методикою Бойко. Всі виявлені вагомні кореляції мають позитивне значення, що вказує на зменшення негативних комунікативних установок. Так, зокрема, знижуються показники прояву обгрунтованого негативізму в судженнях про людей (0,1715) та невинуватого критиканства (0,1168). Тобто, враховуючи викладене вище, можна дійти висновку, що співробітник у міру набуття професійного досвіду комунікативної діяльності набуває навичок приховувати власні ставлення щодо об'єктів професійної взаємодії як для досягнення ефективного результату, так і для збереження об'єктивності. З іншого боку, це дозволяє йому легше встановлювати психологічний контакт та довірчі відносини.

У міру набуття досвіду ефективної комунікативної діяльності працівник ОВС перестає використовувати себе у якості еталону при оцінці інших (0,1021), поступово позбавляється невміння приховувати неприємні почуття при зустрічі із некомунікативними якостями партнера (0,1595), а також уникає прагнення переробити партнера під себе (0,1983). Все це вказує на провідну роль професійного досвіду, від якого залежить динаміка розвитку комунікативності фахівця, а відтак, й ефективність реалізації ним службових завдань за психологічно напружених чи конфліктних умов.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок, на основі узагальнення одержаних результатів, можна зробити висновки щодо провідних детермінант зростання комунікативного потенціалу правоохоронця.

Зокрема, на ефективність комунікативної діяльності правоохоронця безпосередньо впливає рівень зростання професійної адаптивності, нервово-психічної стійкості, комунікативних здібностей, нормативності поведінки та напористості. При цьому напористість проявляється у зростанні домінантності (збільшення авторитарності при зниженні підлеглості, залежності та підозрілості) та збільшенні готовності до прояву продуктивної агресії (певне зростання показника агресивності при зниженні показника ворожості). У міжособистісній взаємодії провідного значення набуває екстравертованість, емпатійність, певна конформність та консерватизм. Комунікативність сприяє зниженню непродуктивних установок спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дулов А.В. Судебная психология : учеб. пособие / А.В. Дулов – [2-е изд., испр. и доп.]. – Мн. : Вышэйш. шк., 1975. – 464 с.
2. Юридична психологія : підруч. для вузів / Д.О. Александров [та ін.] ; за заг. ред. Л.І. Казміренко, С.М. Моїсеєва. – К. : КНТ, 2007. – 360 с.

УДК 159.98

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

А.К. Базиленко

аспірант кафедри психології

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

У статті обґрунтовано методику дослідження мотиваційної складової соціальної активності студентів. Проаналізовано особливості мотивації соціальної активності студентської молоді, охарактеризовано рівні афіліації та орієнтації на задоволення потреби у самовираженні в соціальній діяльності. В результаті виявлено та охарактеризовано рівні прояву мотиваційного компонента соціальної активності студентів. Проаналізовано чинники мотиваційного компонента соціальної активності.

Ключові слова: соціальна активність, мотивація, студентська молодь.

В статье обоснована методика исследования мотивационного компонента социальной активности студентов. Проанализированы особенности мотивации социальной активности студенческой молодежи, охарактеризованы уровни аффилиации и ориентации на удовлетворение потребности в самовыражении в социальной деятельности. В результате выявлены и охарактеризованы уровни проявления мотивационного компонента социальной активности студентов. Проанализированы факторы мотивационного компонента социальной активности.

Ключевые слова: социальная активность, мотивация, студенческая молодежь.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасна соціально-політична ситуація в Україні вимагає активної участі людей у всіх сферах життя. Важлива роль у здійсненні соціальних трансформацій надається студентській молоді, оскільки вона є тією соціальною групою, яка містить у собі величезний потенціал створення «щасливого майбутнього». Тому дослідження особливостей мотивації студентів до соціальної активності є дуже актуальним, оскільки її високий рівень визначає зміст та ефективність життєдіяльності студентів.

Актуальність теми цієї статті посилює той факт, що мотивація – це не лише базові спонукальні сили людини, але й фактори, які спрямовують, регулюють, підтримують її активність чи, навпаки, змінюють їхню початкову спрямованість. Основною мотиваційною тенденцією, яка стимулює соціальну активність, є афіліативна спрямованість особистості, яка свідчить про ідентифікацію індивіда з групою, переймання її проблемами, інтересами та цілями [6]. Мотиваційні характеристики досить відрізняються в різних людей за змістом та ступенем вираження і потребують детального вивчення та аналізу.

Слід зазначити, що явище соціальної активності особистості загалом вивчали К.О. Абульханова-Славська [1], М.Й. Боришевський [2], Г.С. Костюк [7] та ін.

Мотиваційно-ціннісний аспект соціальної активності молоді досліджувала С.М. Чолій [13], яка встановила значущі відмінності у мотиваційній сфері та особистісних рисах учасників громадських організацій залежно від ролі, яку вони виконують у них. Предметом дослідження була мотивація як основний компонент соціальної компетентності студентів (І.Б. Зарубінська [5] та ін.), їх творчої активності та соціальної корисності (В.А. Гупаловська [8] та ін.).

Водночас, цілісно та системно проблема мотивації соціальної активності студентської молоді не досліджена, відсутня методика дослідження. Аналіз теоретичних джерел зі згаданої проблеми, виокремлення маловивчених її аспектів дозволило обґрунтувати мету та основні завдання дослідження.

Метою цієї статті є дослідження особливостей, чинників мотивації до соціальної активності студентської молоді, виокремлення рівнів мотиваційного компонента соціальної активності.

Досягнення цієї мети зумовило необхідність постановки та вирішення таких **завдань**:

1. Обґрунтувати методику дослідження мотиваційного компонента соціальної активності студентської молоді.

2. Дослідити особливості та чинники мотивації соціальної активності студентської молоді.

3. Виокремити та охарактеризувати рівні мотиваційного компонента соціальної активності.